

valeamus sicut ex umbra legis ad veritatis gratiam pervenire.

CAPUT VII.

Cur B. Joannis Baptistæ Decollatio vigiliam non habeat.

Eant ergo sanctarum vigiliarum hostes et juniorum venerabilium destructores, ac dogmatizent paschali solemnitati reverentiam non servandam, ut, quoniam variatur tempore, devotione fidelium et assueti cultus careat dignitate, et quod de Pascha male senserint, consequenter et de Ascensione, ac Pentecoste necessario fateantur. Quod si nobis objecerint, Decollationem sancti Joannis idcirco non habere vigiliam, quia de tempore passionis Domini, quo videlicet S. Baptista peremptus est, in Augustum mensem ex more transfertur, respondemus non propter mutationem festivitatis hoc fieri, sed quoniam cum vigiliis sanctam nativitatem ejus excepimus, ne popularis gravetur infirmitas, in ejusdem decollatione sola unius diei solemnitate contenti sumus.

Postremo de beati quoque Bartholomæi vigiliis, quas nonnulli jam violare paulatim incipiunt, non diversa sententia est. Quo nimirum die aliquando abbas quidam, non infimis comitantibus viris, de longinquis finibus ad nos in eremo degentes pransus et cœnaturus advenit; alia vero die, festivitatis scilicet apostolicæ, rogatus, ut digressurus jentaculum caperet, renuit nullisque precibus acquievit. Sed, o digna restituens divina sententia! sive in cœnobium sanctimonialium, quod tunc visitavit, sive apud aliquem sæcularium ad quoscunque trans

A misit, per totam diem illam ne vini quidem vestigium potuit invenire, sicque divina dispensatione coactus est jejunii debitum in ipsa festivitate persolvere, cujus non timuit vigiliam contra ecclesiasticæ institutionis regulam temerare; et, ut ita loquar, luit in festo quod deliquerat in profesto.

Hæc igitur, dilectissimi, de octo vigiliis examusim suo tempore celebrandis sanctitati vestræ illimato stylo conscripta direximus, et **851** ut vos ad ea corrigenda quæ nunc insolenter emergunt viriliter accingamini, ut revera Christi milites, adhortamur. Teneatur itaque per vos ecclesiasticæ genium disciplinæ, paternæ traditionis norma permaneat, religionis status a sua dignitate non corruat, vigor ecclesiasticus non mollescat. Enimvero non ambigo scripturam hanc, si in eorum manus devenerit, quibus sunt perosa jejunia, turpiter conspuendam. Ab his scilicet, quibus tumet uncta cutis atque nitidula, qui sobrietati dum infœderabiles pugnas inferunt, rubentia pingues ora **852** flammescunt. Mihi autem nullius amore, vel odio rectum licet occultare quod sentio; et qui Julianum Cæsarem octo adversus Evangelium Christi scripsisse volumina non ignoro, ab his etiam qui évangelicæ sunt disciplinæ contrarii, scriptiunculam meam verbis mordacibus lacerari nullatenus erubesco. Dicant enim illi cum antiquis obsonatoribus suis: « Manducemus et bibamus, cras enim moriemur (*Isa. xxii*); » et nos cum servis Christi respondeamus: « Jejunemus et sacras vigiliam celebremus, ut in festivitate cœlesti sine fine victuri feliciter epulemur (*I Cor. xv*). »

Sit nomen Domini benedictum

853-854 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM SEXTUM.

DE FLUXA MUNDI GLORIA ET SÆCULI DESPECTIONE.

ARGUMENTUM. — Agnetem imperatricem Romam non superbo apparatu, sed cultu infra privatæ feminæ personam dejecto ingredientem, ad præsepe Christi Domini visendum, reginæ Sabæ comparat, quæ regiam Salomonis magnificentissime ingressa est. Eandem præterea laudat quod regales pompas mirifice contempserit. Deinde exemplo Romanorum regum ac externorum fluxas esse mundi dignitates et multis calamitatibus obnoxias aperte demonstrat. Acriter reprehendit eos qui nobilitate et divitiis gloriantur, cum mortalium omnium idem sit ortus atque occasus.

Scuto bonæ voluntatis Dei coronatæ AGNETI imperatrici, PETRUS peccator monachus servitutem.

CAPUT PRIMUM.

Agnetis imperatricis cum regina Saba comparatio.

Regina Saba venit in Hierusalem audire sapientiam Salomonis (*III Reg. x*; *II Paral. ix*); imperatrix Agnes Romam adiit addiscere stultitiam Piscatoris. Nam sicut Paulus ait: « Quia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes (*I Cor. i*). » Illa, sicut sacra testatur Historia, ingressa est cum multo comitatu et divitiis, camelis quoque portantibus aromata, et aurum infinitum nimis et gemmas pre-

D tiosas; ista vero cum Hermisinde cognata sua, non dispari sancti Spiritus fervore succensa, tanquam Maria Magdalena cum altera Maria veniunt ad sepulcrum (*Matth. xxviii*; *Marc. xvi*; *Luc. xxiv*; *Joan. xx*), non ut corpus Jesu perungant fomentis aromatum, sed ut pedes ejus fluentis irrigent lacrymarum. Non enim jam quærent viventem cum mortuis, sed adorantes tenent vestigia resurgentis. Carnalis plane Salomon reginæ Sabæ quæstionum nodos et mysteria reseravit ænigmatum; nostra vero reginam nil sibi solvi proposuit, nisi suorum vincula peccatorum. Salomon namque, qui fuit figura Christi et quædam velut imago, sive prophetia, personam nostri Salva-

toris expressit. De illo quippe dicitur « quia locutus est tria millia parabolarum, et fuerunt carmina illius quinque millia; » ubi præsto subjungitur: quia « disputavit etiam super lignis, a cedro, quæ est in Libano usque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, et disseruit de jumentis, et de volucris, et reptilibus et piscibus (*III Reg. iv.*) » Quæ scilicet Redemptori nostro non ambigit cuncta congruere, cui vacat hæc diligenti consideratione tractare. Ipse nimirum tria millia parabolarum est locutus, qui et mystica Patrum præcedentium facta, et per allegorica prophetarum oracula, vel etiam per coruscantis Evangelii documenta, dum sub velamine pene cuncta disseruit, quasi tria millia in verbis suis parabolarum numeravit. Unde et in Evangelio Matthæus ait: « Hæc omnia locutus est Jesus in parabolis ad turbas, et sine parabolis non loquebatur eis (*Matth. xv.*) » Cujus etiam carmina quinque millia sunt, quia chorus virginum, quæ sub quinario numero describuntur, ante thronum ejus, sicut Joannes in Apocalypsi dicit (*Apoc. xi*), canticum novum jugiter modulatur; vel quia quinque sunt vulnera Dominici corporis, quibus per universum orbem triumphalis ejus victoria prædicatur, sub eodem numero carmina supputantur, sub quo tenentur et vulnera, per quæ victoria singularis laudis æternæ gloriam promeretur. Unde cum in Canticis dicitur: « Surge, amica mea, sponsa mea, et veni, columba mea, in foraminibus petrae, et in caverna maceræ; » protinus additur: « Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis, quia vox tua dulcis (*Cant. ii.*) » Sane quia non hæc exacte tractamus, sed succincte celeriterque transcurramus, sufficiat dicere quia cum petra sit Christus, foramina petrae procul dubio sunt Dominici corporis cicatrices. Sed cum post hujus petrae foramina dulcis vox sponsæ in sponsi auribus sonare præcipitur; quid aliud quam quinque vulneribus sub eodem quinario numero carmina laudum reddere pia quælibet anima, vel sancta universalis Ecclesia commonetur, ut ejusdem quodammodo numeri carmina referat, quot pro se suscepta vulnera non ignorat; illique cunctos sui corporis sensus dedicet, quem totidem pro se sauciatum vulneribus videt? Quinque nimirum nostrorum sensuum vulnera, illis quinque Dominici corporis cicatricibus sunt sanata. Quod autem Salomon super lignis a cedro, quæ est in Libano, usque ad hyssopum; quæ egreditur de pariete, disputasse dicitur, hic necessario ad spiritualem remittitur intellectum, cum nullatenus stare valeat superficies litterarum. Hyssopus enim nequaquam de parietibus egredi, sed de saxosis cernitur montibus germinare. Paries itaque noster ipsa mortalitatis nostræ conditio est, quæ nos a contemplatione conditoris, velut abditiæ domus obstaculum dividit, et in ima proclivis declinare compellit. « Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem (*Sap. ix.*) » Ex hoc ergo pariete hyssopus egreditur, quia de fragilitate nostræ mortalitatis erumpit, quod semper necesse est ferro pœ-

nitentiæ resecari. Hyssopo nimirum purificantur intima viscerum, per quam non incongruè designatur confessio peccatorum.

CAPUT II.

Christi et Salomonis sapientia comparatur.

Disputavit igitur noster Salomon super lignis, hominibus videlicet intra germinantis Ecclesiæ nemora radicatis a cedro, quæ est, in Libano, usque ad hyssopum, quæ egreditur de pariete, id est ab ipsis eminentibus sanctis nitore justitiæ candidatis usque ad peccatores et lapsos atque ad pœnitentiæ demum lamenta conversos. Hinc est quod sequitur: « Disseruit et de jumentis, » sanctorum scilicet adiutoribus, catholicis viris, « et de volucris, » hominibus nimirum per sancta desideria ad superna suspensis; « et de reptilibus et piscibus, » hoc est de his qui pectus concupiscentiæ per terram trahunt, et qui per sæcularium negotiorum fluentia vagantur. Dicitur etiam quod præcedebat sapientia Salomonis sapientiam omnium Orientalium et Ægyptiorum, quia nimirum Redemptor noster superat intellectum et angelorum et hominum. Habebat ille quadraginta millia præsepia equorum currilium et duodecim millia equestrium. Quid per quaternarium numerum, nisi quadriga præstruitur evangelistarum? Et quid per duodenarium, nisi senatus exprimitur apostolorum? Per doctrinam quippe evangelicam et apostolicam vectatur Dominus per universam latitudinem orbis terrarum. « Currus enim Dei decem millibus multiplex, millia lætantium, Dominus in eis, in Sina in sancto (*Psal. lxxvii.*) » Nam quia Sina *mandatum* interpretatur, constat in eis tantummodo vectari Dominum, ubi sit cœlestium observatio mandatorum.

Notandum autem quia sicut regnum David, qui tot pressuris attritus. Dominum designat in mortalis adhuc vitæ stadio laborantem, sic Salomonis istius incomparabilis gloria præfiguratur eundem Dominum post mundi finem in paterni culminis majestate regnantem. Unde illic dicitur quia non erat argentum, nec ullius pretii putabatur in diebus Salomonis. Quod nimirum quomodo juxta litteram stabit, ut credi valeat tempore Salomonis argentum vel penitus non fuisse, ac per hoc omnino de terra deletum, vel nullius perexilis saltem pretii constituisse? Nam si nullius erat pretii, sicut dicitur, ergo mille talenta argenti ne unius quidem poterunt ovi appendio supputari. Quod sane credi, quam frivolum, quam videatur ineptum, ipse revincit textus, et ordo verborum, qui postquam præmittit: « Non erat argentum, nec ullius pretii putabatur in diebus Salomonis; » præsto subjungit: « quia classis regis per mare cum classe Hiram semel per tres annos ibant Tharsis, deferens inde aurum et argentum (*III Reg. x.*) » Cur enim per tot marina discrimina metallum hoc classis illa deferret, quod pretium penitus non haberet? Et paulo post dicitur quia « offerebantur ei vasa aurea et argentea (*Ibid.*) » Deinde subinteritur quia « egrediebatur quadriga ex Ægypto sexcentis siclis argenti, et equis centum quinquaginta

(III Reg. x). » Non ergo pretio carebat argentum, quo vehicula redimebantur equorum. Sed argento designatur claritas ecclesiasticæ prædicationis, de qua dicitur : « Eloquia Domini, eloquia casta argentum (Psal. xi). » Quod videlicet sanctæ prædicationis argentum, nullius, ut ita loquar, pretii reputabimus, nec aliquatenus erimus ejus indigi, postquam ad veri Salomonis regnum ex hac fuerimus calamitate translati. Non enim tunc prædicationis indigemus eloquio, ubi datur in decore suo regem gloriæ facie ad faciem cernere, quem utique consuevimus ex ore prædicatoris audire. Sicut per prophetam pollicetur Dominus, dicens : « Nemo dicet : Agnosce Dominum, omnes enim cognoscent me, a maximo usque ad minimum, dicit Dominus (Jer. xi). »

CAPUT III.

Amovet objectionem.

Sed forte quis asserat Scripturæ verba nos ad nostrum intellectum violenter inflectere ; et quod Salomon de se videtur asserere, ad Salvatorem perhibeat specialiter per omnia pertinere. Dicat itaque hujus objectionis assertor qua Salomoni valeat ratione competere quod quasi de se dicit : « Deus enim dedit mihi horum quæ sunt scientiam veram ut sciam dispositionem orbis terrarum et virtutes elementorum, initium et consummationem et mediætem temporum, vicissitudinum permutationes et commutationes hominum, anni cursus et stellarum dispositiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum, et quæcunque sunt absconsa et improvisa didici (Sap. i). » C Nam ut de cæteris interim sileamus, quomodo nosse potuit hominum cogitationes, cum ipse Deo alibi dicat : « Tu solus nosti corda omnium filiorum hominum ? » (III Reg. ii.) Sed quis et absconsa omnia et **857** improvisa didicit, nisi Redemptor noster, in cujus pectore sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi ? (Col. ii.) Qui profecto per humanitatem didicit quod per divinitatem naturaliter novit.

Ad hunc ergo Salomonem tu nuper, o regina, venisti, non ut illa Sabæorum, in curribus, equitibus et elephantis, sed in lacrymis potius, gemitibus et lamentis. Tu ergo veraciter es regina Saba. Saba siquidem interpretatur *humilis*, vel *campestris*. Et bene campestris. In campum quippe certaminis descendisti, ut manus manibus conseras ; et pro castris Christi stans, non enerviter cum hoste confligas. Venisti, inquam, non ut ænigmatum tibi mysteria scrupulosa dissolveret ; sed ut per simplicis clavicularii sui ministerium regni cœlestis aditum reseraret. Venisti humilis ad humilem, pauper ad pauperem ; et quasi cum perornatis et incultis gregum pastoribus adorare venisti puerum in præsepio vagientem (Luc. ii). Vidisse nempe tunc te, et quæ circa te, mirandum valde spectaculum, et imitandum Salvatoris erat ædificationis exemplum. Vestis enim pulla et lanea. Is cui insidebas, non dicam equus, sed potius burro, vel burricus, vix mensuram desidis excedebat aselli. Mutaveras enim coronam velo, pur-

puram sacco et manus quæ in modum columbæ [columnæ] gestare consueverat sceptrum, attrita jam erat portare psalterium. Revera, quia, « omnis gloria filiarum regum ab intus (Psal. xlii) : » vernantium decor ille gemmarum, et coruscantium auro vestium cultus, jam ad interiora migraverant, et in occulti speculatoris obtutibus interior sponsæ species relucebat. Cui sponsus : « Tota, inquit, pulchra es, amica mea, et macula non est in te (Cant. iv). » Et iterum : « Pulchra es, amica mea, suavis et decora (Cant. vi). » Delicatam porro cervicem illam, ex qua cum bracteolis aureis et rutilantibus margaritis dudum murena pendebat ; nunc margo laneæ vestis exasperat. Unde ministri cœlestis illius sponsi tibi blandiuntur et dicunt : « Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento (Cant. i). » Et sponsus adhuc : « Coronaberis, inquit, de capite Amanæ, de vertice Sanir et Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum (Cant. iv). » Amanæ siquidem mons Ciliciæ dicitur, qui et Taurus a compluribus appellatur. Sanir et Hermon terræ Judaicæ montes sunt, in quibus leones et pardi habitare creduntur.

CAPUT IV.

Quod per bona exempla corona gloriæ nobis cumulatur.

Per hos ergo montes, reges et principes diversæque mundi hujus intelligendæ sunt potestates, quæ velut montes sese in superbiæ culmen attollunt, et malignis spiritibus tanquam pardis atque leonibus habitaculum ferunt. De his ut ergo montibus coronaberis, quia quotquot mundi principes ac potentes ad Deum per tuum convertuntur exemplum, pro his omnibus æternæ gloriæ tibi cumulabitur præmium ; eris quoque non modo coronata, sed et ipsa corona, propheta attestante, qui **858** ait : « Et eris corona gloriæ in manu Domini, et diadema regni in manu Dei tui (Isa. lxi). »

Amisisti, regina, virum post quem dedignata es thalamos iterare, vel proci cujuslibet fœdus admittere, nisi qui priorem virum excellentioris gloriæ dignitate transcenderet. Quid igitur faceres ? Vir ille tuus imperator exstitit, regni dignitatis apicem tenuit, et quod in hominibus singulare est, Romani imperii monarchiam dispensavit. Quia igitur in tantæ celsitudinis arce præeminuit, eo superior quispiam in humano genere reperiri non potuit. Quæ ergo in terris idoneum et qui tuis placeret oculis invenire non poteris virum, in cœlestis sponsi provolasti violenter amplexus. Violenter inquam : « Regnum quippe cœlorum vim patitur, et violenti diripiunt illud (Matth. xi). » O beata ista superbia, o beata mentis elatio, et omnibus digna præconiis, quæ dum carnalis thalami jura contempsit, in dotium regis æterni gloriosa transivit. Carnalis plane vir virginitatis arcana corrumpit, sponsus autem ille cœlestis eas etiam quas sibi violatas associat, in virginale decus illico sine difficultate reformat, ut nimirum contracti squaloris inquinamenta deponant, et velut

aridæ prius arbusculæ denuo comantes in pristini decoris gratiam revirescant. Porro autem cum carnali viro nuptura exornatur, mox apud affines et notos undique pecunia quæsitâ congeritur, et quidquid valet acquiri, sacculis illico, vel obsignandis capsidilibus infarcitur, ut quo magis ad virum mulier onerata deproperat et eo gloriosior appareat, et ille propensius in ejus amore sedulus infervescat. Tu contra, ut nuptialia cum cœlesti sponso fœdera contrahas, regalis ærarii congeriem prodigis, radiantia quæque cum auro vel argento margarita dispergis; aulæa tua blattina, vel potius deaurata, templorum laquearibus appenduntur, ornamenta regalia sacris famulantur altaribus. Nullis, ut ita fatear, parcitur rebus, et hoc solum indigentibus, vel Ecclesiis non confertur quod extra tui juris peculium reperitur; cuncta projicis, cuncta dilapidas, ut ad sponsi cœlestis amplexus exonerata prorsus, imo nuda perveniās.

CAPUT V.

Bona magnorum virorum et mulierum exempla quantum valeant.

Hæc autem non propter te, venerabilis imperatrix, edissero, quam et his verbis potius offendere pertimesco, sed ob id potius, ut dum tuæ virtutis insigne utcumque depromitur, non parva legentibus ædificatio procuretur. Ubi enim tanta sublimitas pro sui conditoris amore, ad pavementum usque dejicitur, quæ cervix superbix protinus a sui rigoris erecta tentiginæ non flectatur? Quæ tumidæ cujuslibet mentis inflatio præsto non folleat, cum tantæ gloriæ principem nunc velut despicabile mancipium cernat? Quis præterea rerum transeuntium pertimescat inopiam, cum spontaneam videat in ea muliere pauperiem, quam tot utique regnis paulo ante conspexerat imperantem? Aut quis inculti habitus injuriam **359** perhorrescat, cum aureo subtegmini, et regalibus pompis a regia majestate vile stamen prælatum esse considerat?

Veniam ad mensam et ad famelicam, ut ita loquar, epularum affluentium ubertatem. Quale, rogo, est congestam ante te struem lancium et renidentium carniū epulas per mensas circumquaque transmittere, et carniū ne ipsam quidem pinguedinem aliquatenus degustare? contrectare manibus dapes, et eas in ore non sapere? imo ipsum panem, vel quælibet incultioris apparatus edulia cum timore summotenus ligurire? Unde mihi sæpe conquesta es, eatenus edendi te non posse cohibere pruriginem, ut ex his quæ apposita cerneres, non aliquid tibi quando libet immoderatus indulgeres. Hinc sæpius lacrymæ, hinc gemitus, hinc et profunda suspiria. Lugebas enim quia quantavis disciplinæ cautela, cujuslibet districtiōnis instantia naturam funditus superare non posses. Sed, sicut et tunc forte non tacui, jejunium tuum, regina, multiplex est. Nos enim aliquando jejunamus a cibis, sed tu jejunas a purpura, jejunas a corona atque a tot et tam magnificis imperialis gloriæ pompis. His enim abstinere, non imme-

A rito jejunium nuncupatur, quibus utique mens quæque carnalis delectabiliter pascitur. Nam si simplex aqua a Davide projecta, Scriptura teste, in sacrificium vertitur (*II Reg. xxi*); tot rerum honorumque contemptus quantam apud Deum gloriam promeretur? O quam gravis est, quamque laudabilis abstinentia, assuetam juvenulam a virili jejunare complexu! nunquid et hoc grave jejunium non est, ut quæ consueveras istos in honorum culmen attollere, illos insolenter usa dignitate privare, nunc reculis contenta domesticis, aspectus hominum fugias, et in orationis ac psalmodiæ sedula modulatione persistas? Nam quia fueras olim Susanna cum viro (*Dân. xiii*), merito nunc facta es Anna post virum (*I Reg. i*); et quia tunc conjugalem pudicitiam immaculate servaveras, nunc cum filia Phaniel, quod *templum Dei* dicitur, in ecclesia jugiter perseveras (*Luc. ii*). Hinc est quod a me per venerabilem Rainaldum Cumanum episcopum requisisti utrum liceret homini inter ipsum debiti naturalis egerium [ipsam egeriem], aliquid ruminare psalmodiarum. Ad quod ego, quod ad tempus occurrebat, exposui, quoniam et sanctum Job Deus omnipotens visitavit in sterquilinio constitutum (*Job xviii, et deinceps*), et beata martyr Agnes, cujus et tu æquivocas, in obsoletis et sordidis lupanarium locis angelum simul et angelicum reperit indumentum. Nam et Apostolus ubique nos præcipit orare, cum dicit: « Volo ergo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira et disceptatione (*I Tim. ii*), » quam hæc magis eo loci versanda sunt in corde quam sint explicanda sermone. Hoc ego, quanquam silentio dignum fuerit et nequaquam per multorum ora vulgandum, idcirco dixerim, ut liquido legentibus innotescat quantus sancto pectori tuo divini amoris ardor incandescat, ut ne ad breve quidem punctum a divinis obticere laudibus acquiescat. Quid ad hæc dicent qui de ecclesia non oratorium sed locutorium, et non oraculum, sed conciliabulum faciunt, ac per hoc in ea domo sæcularia verba permiscant, **360** quæ duntaxat ob hoc constructa dignoscitur, ut in ea prorsus a negotii sæcularis actione vacetur?

Sed ut hi qui ad apostolorum limina confluent, sanctæ devotionis tuæ salubriter imitentur exemplum, sub arcana quoque B. Petri confessione ante sacrum altare me sedere fecisti, ac per lugubres gemitus et amara suspiria ab ipsa quinquennis infantix tenera adhuc, et nuper ablactata levitate cœpisti; et tanquam illic ipse B. Apostolus corporaliter præsideret, quidquid subtile vel minutum in humanitatis tuæ potuit titillare visceribus, quidquid in cogitationibus vanum, quidquid præterea subreperere potuit in sermone superfluum, fidelibus est relationibus evolutum. Ad quod mihi visum est, ut nil aliud confidenti pœnitentiæ pondus injungerem, nisi ut illud divinæ legationis elogium iterarem: Age quod agis; operare quod operaris. Vel illud quod his qui Thiatyræ erant per angelum mittitur: « Non mittam

super vos aliud pondus; tantum id quod habetis, tenete (*Apoc. II*). » Nam, Deo teste, ne unum quidem diem jejunii, vel cujuslibet afflictionis indidi, sed ut in cœptis solummodo sanctis perseverares operibus imperavi.

CAPUT VI.

Qua animi puritate sanctorum reliquæ venerandæ.

Et utinam a quibusdam homicidis, vel diversorum criminum reis, illi gemitus, illi fletus in confessione prorumperent, sic tabescentis et acerrimo dolore transfixæ mentis spiritus fremeret, sic male sibi conscia pectora singultirent, sicut illic plangebantur vel inanium phantasmata cogitationum, vel quarumlibet puerilium ineptiæ levitatum. Hoc provocentur exemplo, qui ad veneranda sanctorum corpora pia devotione festinant. Illic itaque proprii B reatus morbos, quasi noxios humores et ægrotudines evomant, hi qui per conatus puræ confessionis egestius pœnitentiæ salutaris antidotum sumant. Illic baptismum pœnitentiæ statuunt, in quem per iudicium officii sacerdotalis immersi, vetusti hominis indumenta deponant jamque novi de veteribus vivant. Tu autem, domina mea, nam quia te Redemptoris mei sponsam esse non ambigo, meam te vocare dominam nullatenus erubescō, domina, inquam, mea, fige pedem in radice perseverantiæ, et in amorem illius, ad quem per manus sacerdotum et pauperum quotidie cuncta transmittis, medullitus inflammare, ut illud tibi jure contingat quod in lege præcipitur, videlicet ut qui captam in bello mulierem forte diligeret eamque suscipere voluisset uxorem, prius ejus C cæsariem raderet unguesque præcideret, ac vestem, in qua capta erat, auferret (*Deut. XXI*); sicque ad ingenuitatem Israëlitis ex more prosilientem jure sibi matrimonii copularet. Jam igitur ungues tui cum cæsarie cœpere præcidi; jam vestis qua tegebaris, auferri: quia quidquid in tui cultus ornatus pulchrum, quidquid in facultatibus pretiosum; te velut ambire, vel cœmere in exterioribus cernitur, § 61 in pietatis opera quotidie profligatur. Restat ergo ad intimam sponsi tui jam pervenire dulcedinem, et suavissimam illam cœfœderati spiritus unitatem: « Qui enim adhæret Domino, unus cum eo spiritus est (*I Cor. VI*); » videlicet, ut ille divini amoris sapor tuis visceribus influat, illa suavitatis intimæ flammâ tui pectoris arcana succendat, D quam et miser mundus et mens quæque carnalis ignorat, ut illud Canticorum ardentem exclames: « Guttur dilecti mei suavissimum, et totus desiderabilis (*Cant. V*), » et ille tibi vicissitudine grata respondeat: « Favus distillans labia tua, sponsa; mel et lac sub lingua tua, et odor vestimentorum tuorum, sicut odor thuris (*Cant. IV*). » Nec turberis si qua te fortassis adversitas feriat, ob id enim fit, ut internus ille dispositio ad hanc te dulcedinem trahat. Nam et mater cum ablactare vult filiam, aliquando fel uberibus adhibet, ut dum aspernatur ille quod horret, compellatur ad alimentum se transferre quod roboret. Israeliticum quoque populum idcirco rex

A Ægypti percellere ac lacerare permittitur (*Exod. V*), ut ad repromissionis arva contendere festinantius provocetur.

CAPUT VII.

Exempla regum ac ducum, qui mundi felicitatem infelicissimo exitu perdiderunt.

Porro ut de te sileam, quæ talione vicaria et odisti mundum et perosa jam exploderis mundo, nunquid et ipsis regibus, a quibus mundus iste diligitur et quibus captiosa fraude blanditur, non quantocius in amaritudinem vertitur ut nimirum hodie, qui ex hostibus victoriæ signa reportet, triumphalis cum gloriæ pompa præcedat, et cras illum ignobiliter terga vertentem, hostilis mucro transfodiat? Baltassar nempe ipso die quo vasa templi Domini jam temulentus concubinarum labiis fœdare præsumpsit, Medorum gladiis, Dario victoriam obtinente, subjacuit (*Dan. V*). Galba Romanus imperator quatuor tantummodo mensibus imperavit, et in Romæ foro gladio percussus occubuit. Taceo Neronem, prætereo Ottonem, quos a semetipsis interfectos Romanæ reipublicæ testantur historiæ. Nonne Vitellius interemptus est a ducibus Vespasiani? Nonne et Pertinax occisus est a militibus prætorianis? Macrinus, Antoninus, Alexander, Philippus, Gallienus, nonne omnes hi imperatores militaris impetus gladios pertulerunt? Domitianus præterea suorum conjuratione confossus est. Probus [Charus], dum castra supra Tigridem haberet, cœlesti fulmine repente peremptus est. Sed qui vult plenius nosse, seriatim Romanæ antiquitatis percurrat historias, ibique liquido videbit quam pauci reipublicæ principes communi morte defecerint. Nam et Gordianus, et Philippus, Decius, Gallus, Volusianus, Gallienus, Quinctilius, Aurelianus, Numerianus, Licinius, Constans, Constantinus Junior, Julianus Apostata, Valens, Gratianus, Valentinianus Junior, Joannes, Valentinianus tertius, Majorianus, Anthemius, Nepos, omnes isti Romani imperii rectores, nonne vel in otio § 62 seditiosa suorum sunt fraude necati, vel in prociuctu hostilibus perierunt gladiis interempti? Sed et quibusdam quid profuit quod eorum in hoc sæculo prolixius annosa vita duravit? Nam, ut infinita præteream, Valerianus imperator in Mesopotamia cum Sapore, Persarum rege, prælium commisit et perdidit; quem ille protinus captum irrevocabilis custodiæ vinculis mancipavit; qui nimirum, sicut tradit historia, ignobili apud Parthos servitute consenuit; et quoad vixit, huic probrosæ addictus est pœnæ, ut ejusdem provinciæ rex, incurvato eo, pedem cervicibus ejus imprimeret et sic in equum arrogantia tumidus assiliret. Quis est enim, cui se fortuna non transferat, et modo de adversis in prospera, modo de prosperis in adversa scenica se varietate convertat? Quanta plane gloria, quantus suorum favor arrisit Annibali, cum apud Cannas Paulum Æmiliium cum tot Romanorum militum agminibus stravisset? cum denique tres aureorum annulorum modios, quos equitum Romanorum, senatorum et militum detraxerat mani-

hæc, Carthaginem destinavit? Plurimas etiam Italiae A sibi civitates subdidit, adeo ut jam Romani cives Italiam relinquere decrevissent, et statim labentis imperii funditus desperarent. Sed quam in contrarium successus iste conversus est, cum Mago frater ejus a Scipione apud Carthaginem Hispaniæ capitur, Asdrubalis alterius fratris caput mucrone desectum ante ipsius Annibalis castra projicitur, ipse deinceps post inevitabile fugæ periculum, ut veneno se perimat imminente necessitate compellitur? Quam in contrarium versa est et illius eximii fortuna Pompeii, qui post tot triumphos clarasque victorias, quas diverso terrarum orbe confecit, postquam viginti duos reges in solo orientali climate superavit, vilis Achillæ gladio detruncatus occubuit? Cæsar etiam, quem victoriæ cupidum totus occidui orbis B satiari non poterat, cui velut quidam contradictionis obex, ut ita loquar, importunus et arrogans Oceanus obsistebat, cujus ora flammantia innumerabilium strages gentium non complebant, senatorios intra curiam gladios pertulit, a quibus utique viginti duabus plagis confossus interiit.

CAPUT VIII.

Exempla mulierum, quarum gaudia mors occupavit.

• Nunquid et mulieres ab hujus mundanæ deceptionis rotali vertigine reperiuntur immunes? Cleopatra nempe magnifice toti dominabatur Ægypto, quod videlicet regnum centum millia villarum includere perhibetur. Huc accessit quod Antonius, qui Orienti simul imperabat et Asiæ, Octaviani Augusti sororem repudio sprexit, et hanc sibi infaustis auspiciis in matrimonium copulavit. Verum ad quem finem tam gloriosi tamque magnifici conjuges pervenerunt? Antonius siquidem ab Augusto apud Actium navali prælio superatus in Ægyptum fugit, ibique desperatis rebus ipse sibi mortem propria deliberatione conscivit. Sed et Cleopatra postmodum, non dissimili necessitate 863 coacta, in pretiosum viri sui sepulcrum se sponte projecit, aspidemque propriis uberibus adhibens, dum et illa sanguinem sugeret, et hæc in se venena contraheret, exspiravit. Semiramis etiam post obitum viri sui, quot strages dederit, quot sibi regna subdiderit, quo demum fine defecerit liquido veterum testantur annales. Cum ergo fallax hujus mundi felicitas tot mundi calamitatibus sit obnoxia, cum potentia temporalis D tot casibus varianda subjaceat, et rerum ordo sese velut scenicæ vertiginis alternitate confundat, quis sanæ mentis a rebus tam frivolis tamque fugacibus animum non avertat? Nam ut et ipsa, quæ tibi sunt notissima, non præteream, cum quantâ gloria papa Victor, et vir tuus imperator Henricus, uterque vir sanctæ memoriæ, tunc erant et ætate virentes et dignitate florentes, cum luna serenissimo terram fulgore perfundens, eclipsin passa, repente contabuit, et rutili splendoris speculum ignobili, non dicam pallore, sed obscuritate mutavit. Quod profecto, sicut in proximo patuit, nihil aliud quam vicinum utriusque principis interitum præsignavit. Nam eo-

dem anno uterque defunctus est. Quod autem postmodum, ante hoc ferme biennium, luna in sanguinem versa est, quia sanguis peccata significat: « Libera me, inquit David, de sanguinibus, Deus (Psalm. x), » in quantum mihi videtur, nil aliud nisi sanctam significavit Ecclesiam, Cadaloici sceleris sanguine cruciendam. Cadalous enim millies anathematizatus, dum pro venaliter acquirenda Romana Ecclesia infinitas per populos pecunias spargit, corda hominum per avaritiam in æris speciem velut in sanguinem vertit. Sicque dum pestilentes homines metalli hujus non desinunt habere rubedinem, splendor Ecclesiæ quodammodo vertitur in cruorem. Cor enim quod cupit ejus ante Dei oculos speciem induit. Sed hæc alias.

CAPUT IX.

Quod idem sit omnium mortalium initium ac finis.

Ut igitur ad id unde digressus sum redeam, omnes homines, sive potentes, sive sint inopes, eandem sortiuntur originem, nec dissimilem habitur sunt finem. Inter hos autem duos limites est quædam vitæ diversitas, ut alii se gloriantur esse spectabiles, alii se doleant indigentes. Sed hæc humanæ vitæ varietas, momentanea temporum brevitate concluditur, ut et elati quique diutius de sua prosperitate non gaudeant, et inglorii suæ dejectionis incommodum festinanter evadant. Quod est ergo principium nostrum et qui finis, quæ, sicut dictum est, variare non possumus; sed omnes in commune C mortales hæc indifferenter possidemus? Sed audi sapientem virum in libro 864 Sapientiæ perhibentem: « Sum, inquit, et ego mortalis homo, similis hominibus, et ex genere terreno illius qui prior factus est, et in ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine ex semine hominis, et delectamento somni convenientis, et ego natus accepi communem aerem, et in similiter factam decidi terram, et primam vocem similem omnibus emisi plorans, in involumentis nutritus sum et curis magnis (Sap. vii). » Nemo enim ex regibus aliud habuit nativitatis initium. Ubi et protinus additur: « Unus ergo introitus est omnibus ad vitam, et similis exitus (Ibid.). » Si ergo unus, quod dicitur, ad vitam introitus et similis D exitus diligenter attenditur, varietas illa quæ versatur in medio, necesse est ut tanquam volax fugacis somni vanitas contempnatur. Hoc etiam quod præmissum est: « Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis, et delectamento somni convenientis; » si non pigeat vigilantè advertere, quæ mens hæc audiens, typho valeat arrogantiae superbire? Et quis continuo non compellatur sese nosse putredinem, dum tam obscœnam ortus sui considerat fœditatem? dicens intra se: « Quid superbis, terra et cinis? (Eccli. x). » Quod etiam post exitum tuum, futurum est primo vermis, deinde pulvis. Erubescat ergo cordis elati superbia, et qui se considerat inter ortum et obitum

communi cum cæteris naturæ lege constringi, desiderat de sublimioris gloriæ singularitate jactari.

CAPUT X.

Ad perseverantiam exhortando perorat.

Tu autem, venerabilis domina, quæ e cœno terrenæ superbiæ ad sublime veræ humilitatis fastigium conscendisti, ita constanter in ejus arcem persiste; sic in ea, quam per spem semel ingressa es, terra viventium, perseverantiæ pedem immobiliter fige, ut in sæcularis viæ lubricum non libeat ulterius declinare. Nam quæ dudum terreni fueras uxor imperatoris, nunc per sanctæ professionis dotem sponsa facta es Redemptoris. Sic igitur ei te in vera cordis humilitate substerne, sic illi glutino fervidæ

A charitatis unire, ut cum mystica illa sponsa congruenti valeas voce cantare: « Inveni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam (*Cant. 1*); » et illud: « Dilectus meus inter ubera mea commorabitur (*Ibid.*). » Ut quoniam cor hominis inter ubera situm latitat, continuus sponsi tui amor a cordis tui visceribus non recedat; et cui nunc sancta anima tuo in amore conjungitur, nequaquam de cætero a dulcedinis ejus complexibus evellatur, quatenus illud in te Isaïæ vaticinium solemniter impleatur. « Gaudebit sponsus super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus (*Isa. LXII*). »

Sit nomen Domini benedictum.

865-866 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM SEPTIMUM.

DE PRINCIPIS OFFICIO IN COERCITIONE IMPROBORUM, ADDITA ALIA EJUSDEM ARGUMENTI DISSERTATIONE.

ARGUMENTUM. — Ejusdem Gothifredi ducis lenitatem in puniendis criminibus reprehendit, ostenditque quantum nimia benignitate principum in populos damni redundet. Augeri profecto, non reprimi improborum audaciam; resque humana susque deque misceri, nisi peccata paribus pœnis coercentur.

GOTHIFREDO excellentissimo duci, PETRUS peccator monachus salutem in Domino.

Qui pigmentata quotidie bibit, ac melle condita, ali jurando longa dulcedine gustus ejus offenditur, et in austeritate vilis vappæ jucundius delectatur. Et certe per Salomonem dicitur, quia: « Qui mel multum comedit, non est ei bonum. » Inter adipati quoque juris edulia virentes herbæ fastidium reprimunt, et nauseantis ad vomitum peccatoris arcana componunt. Tu sane, vir eminentissime, quodammodo multa quotidie percipis, et nectareo sapore conspersa, dum tibi unusquisque ad votum loquitur, nec aliud quidquam suggerere nititur, nisi quod tuis auribus blandiatur. Quidquid tibi plane dicendum est, prius accurate componitur, et quasi fabrilis instrumenti studio cuditur, ac politur: videlicet quidquid illud est, substrata potius humilitas suggerat, quam libera loquentis auctoritas dicat. Et o infelix, et deceptioni semper obnoxium mundanæ fastigium dignitatis! quia cum cæteris dicant homines illa quæ sentiunt; potentibus sæculi fucati sermonis argumenta componunt; et eos qui se aliis exhibent puros, divites compellantur semper habere suspectos. Dum ergo mundani quilibet homines excellentiæ tuæ pocula tantummodo mellita propinant, id enim solummodo suggerunt, quod tibi placitum esse perpendunt, inter dulces quotidianæ assentationis illecebras non debet moleste ferri meorum amaritudo sermonum, tanquam inter suaves epulas aliquando placet agrestium virorum herbarum.

CAPUT PRIMUM.

Quod justitiæ rigor regna conservet.

Quod ergo vivis tibi sæpe sermonibus protulit, hoc

B nunc per epistolam replico. Fateor sane, multum mihi displicet, quia monarchiam hanc, in qua pene centum millia degunt hominum, tanquam rusticum quemdam viculum negligis; eamque duci, per quem regi et administrari debeat, non committis. Ex omnibus quippe, quibus nunc per regiminis officium præemines, districto judici ratiocinium debes; et quanto nunc gloriosius est in obtinenda dignitate fastigium, tanto durius erit in reddenda ratione iudicium. Transfer ergo pondus in alterum, ut quod propriis non potes cervicibus ferre, per alium valeas, communicato labore, portare.

Illud etiam mihi non mediocriter displicet, quia in plectendis flagitiis et temerariis iniquorum hominum ausibus coercendis, remissior cerneris esse quam debeas; et dum peccatoribus parcis, augere peccata convinceris. Enervato quippe rigore justitiæ, status evertitur disciplinæ; et dum ultoriæ severitatis censura reprimitur, temeraria delinquendi licentia relaxatur. Inordinata sane pietas nutrit impietatem; et timida manus medici, vulnus auget ægroti. Facit enim exuberare putredinem, dum non secando, sed palpando quotidie superducit vulnuscule cicatricem. Pharmacopola denique, qui mollibus unguentis non permiscet acredinem, tumoribus exsiccandis nullam potest adhibere virtutem. Non omnia membra Ecclesiæ uno funguntur officio. Aliud nempe sacerdoti, aliud competit judici. Ille siquidem visceribus debet pietatis **867** affluere, et in materiam misericordiæ gremio sub exuberantibus doctrinæ semper uberibus filios confovere. Istius autem officium est, ut reos puniat, et ex eorum manibus eripiat innocentes; ut vigorem rectitudinis et justitiæ